

Češi se před svatbou jistí

Předmanželské smlouvy nedominují jen u mladých párů, často k nim přistupují i ti, kdo už rozvodem prošli

KATEŘINA KOLÁŘOVÁ

Manželskou smlouvu si v minulém roce nechalo sepsat bezmála 11 tisíc českých párů. Jde o nejvyšší počet uzavřených smluv od roku 2014, kdy je Notářská komora ČR (NKČR) začala evidovat. Od té doby jejich počet stoupá setrvale. Váhu manželských smluv také nedávno posílil Ústavní soud.

Sepsání manželské smlouvy vyjde na 3000 korun. „Velikost majetku nehraje roli, protože při podpisu předmanželské smlouvy není nikým zaručeno, že k uzavření manželství opravdu dojde. U smlouvy uzavírané za trvání manželství zase nemusí dojít k nabytí majetku. Hodnota věci se tak do ceny za sepsání promítne, jen když manželé nebo jeden z nich věc již vlastní a ve smlouvě si o ni své společné jmění manželů zužují či rozšiřují,“ vysvětluje Radim Neubauer, prezident NKČR.

Pokud jde třeba o vůz v hodnotě do půl milionu korun, vyrostě poplatek na 3400 korun.

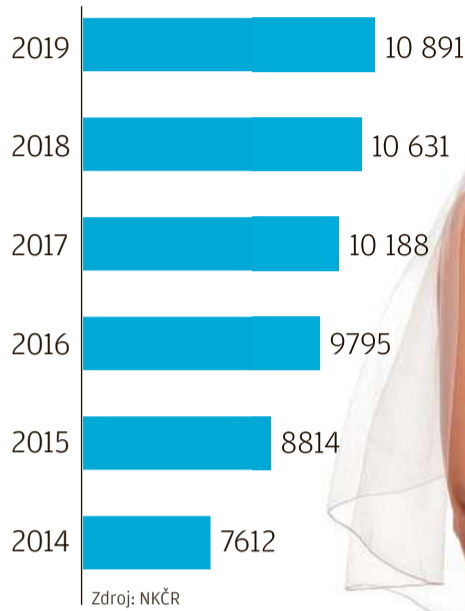
Rozdělení je nedotknutelné

Smlouvu je možné, nikoliv povinné, nechat zapsat do veřejného seznamu listin o manželském majetkovém režimu. Za to si notáři účtují 400 korun, dalších 200 pak stojí zápis do neveřejné evidence pro účely pozůstalostního řízení. Výhodou zápisu do rejstříků je, že její existenci už nemusí manželé dokládat žádné třetí straně – například exekutor je povinen zjistit, zda majetek osoby, proti níž vede exekuci, není v seznamu zapsán.

Z obecných ustanovení občanského zákoníku totiž vyplývá, že součástí společného jmění jsou dluhy převzaté za trvání manželství. Avšak i pro dluhy vzniklé jednomu z manželů před uzavřením manželství může být společné jmění postiženo, avšak jen do určité výše. To je ovšem scénář pro případy, kdy nedošlo k úpravě společného jmění manželskou smlouvou.

O jedné manželské smlouvě bylo loni na jaře rozhodováno až před Ústavním soudem. Jednalo se o případ ženy, která před uzavřením manželství uzavřela s chotěm smlouvu o manželském majetkovém režimu, na jejímž základě nevzniklo společné jmění man-

Počet uzavřených manželských smluv

želů. Důvodem uzavření smlouvy bylo, že budoucí manželka věděla o velkých dluzích svého nastávajícího. Přesto však po několika letech exekutor kvůli dluhu, jež měl její manžel u pojišťovny, obstaral manželčin účet v bance.

Obecné soudy na argument stěžovatelky o uzavření předmanželské smlouvy nechtěly slyšet. Vysvětlovaly to tím, že smlouva o majetkovém režimu byla do veřejného seznamu zapsána až skoro rok poté, co vymáhaná pohledávka vznikla.

Ústavní soud se postavil za stěžovatelku a potvrdil, že postupem soudů bylo porušeno její garantované právo na soudní ochranu a právo vlastnit majetek. „Ze smlouvy uzavřené mezi stěžovatelkou a jejím manželem lze jednoznačně dovodit vůli zejména stěžovatelky nebýt po uzavření manželství negativně dotčena existujícími dluhy svého nového manžela. Takto vymezený účel smluvní úpravy je zcela legitimní

a legální, plně vyhovující právu člověka brát se o vlastní štěstí,“ stojí v rozhodnutí.

Ústavní soud tak potvrdil, že nelze vést exekuci na společné jmění manželů, jestliže k jeho vzniku na základě předmanželské smlouvy vůbec nedošlo.

Věrnost je nevymahatelná

Prezident notářů potvrdil, že si cestu k manželským smlouvám našla i starší generace. Jde často o páry, které si již jedním rozvodem a s tím souvisejícím vypořádáním společného jmění prošly.

„Z této situace se poučili a před vstupem do druhého manželství už to nechtěli riskovat. Není také výjimkou, že si tyto smlouvy pořizují lidé, aby zachovali svůj majetek pro děti z prvního manželství,“ uvedl Neubauer.

Manželskou smlouvu uzavřenou před dalším manželstvím v případě finančně zajištěných osob považuje za vhodný nástroj k omezení hrozby exekuce při

předložení i Daniela Kovářová, prezidentka Unie rodinných advokátů. Jinak to ale vidí u mladých snoubenců. Manželství totiž vnímá jako jasně stanovený soubor práv a povinností.

„Uzavřením manželské smlouvy se tento soubor mění, což znamená, že jeden získá lepší postavení, zatímco postavení druhého se zhorší. Manželství je společenskou institucí, která má chránit slabšího člena. Tím je žena na rodičovské dovolené či s malými dětmi, senior nebo nemocný člověk. Těmto jedincům předmanželská smlouva obvykle ubere na právech, zatímco zdravému a výdělečnému muži na právech přidá,“ vysvětluje Kovářová.

Při své advokátní praxi tak klientům z výše uvedených důvodů uzavření předmanželské smlouvy nedoporučuje. „V mnoha případech je muž ochoten vstoupit do manželství jen za podmínky uzavření předmanželské smlouvy. A tak se žena musí rozhodnout,

zda tuto cenu za manželství zaplatí. Velmi mladé a nezajištěné ženy, které takřka jistě budou mít děti, z tohoto důvodu od uzavření předmanželské smlouvy odrazují. Je to pak smlouva jednostranně výhodná jen pro muže,“ konstatovala advokátka.

Snoubenci se ale často snaží do předmanželských smluv dostat i jiná ujednání než majetková. Třeba sankci za nevěru, četnost pohledných styků, budoucí ujednání o dětech a podobně. „Pokud na tom trvají, ve smlouvě se to může objevit, ale mám velké pochybnosti o tom, že by se splnění takových povinností dalo vysoudit. Poučují proto snoubence o tom, že taková ujednání budou pravděpodobně neplatná,“ řekla Kovářová.

Zbystřit by ale měli i ti, kdo uzavírají předmanželskou smlouvu s cizincem. Pokud totiž rozvod bude probíhat v jiné zemi, není tam platnost těchto manželských smluv automatická.

Druhy:

■ **Předmanželská smlouva** – chtějí-li se snoubenci vyhnout problémům s budoucími majetkovými vztahy vyplývajícími ze společného jmění manželů, třeba s ohledem na rizika vyplývající z podnikání jednoho z nich, mohou otázku vyřešit před uzavřením manželství.

■ **Režim oddělených jmění** – možnost, aby v manželství nabývali majetek do výlučného vlastnictví nebo do podílového spoluvlastnictví a současně se výlučně zavazovali. Společné jmění manželů vůbec nevzniká.

■ **Vyhrazení vzniku společného jmění na dobu zániku manželství** – v době trvání manželství manželé nabývají majetek tak, jako by se jednalo o majetek výlučný. Společným se majetek stává až v době zániku manželství (rozvod, úmrtí jednoho z manželů), a to pouze proto, aby manželé provedli jeho vypořádání.

■ **Zúžení společného jmění** – manželé mohou ze společného jmění vyjmout movité i nemovité věci a stanovit, že se nově stanou výlučným vlastnictvím jednoho z nich. Mohou se také dohodnout, že věc, kterou si teprve chystají pořídit, se nikdy součástí společného jmění nestane.

■ **Rozšíření společného jmění** – manželé mohou učinit součástí společného jmění věci, které jsou ve výlučném vlastnictví jednoho z nich, případně v jejich podílovém spoluvlastnictví.

Foto Shutterstock / Šk

Férová odměna i pro advokáty

DANIELA KOVÁŘOVÁ
advokátka

PRÁVNICKÝ GLOSÁŘ

Ústavní soud (ÚS) má složitý úkol napravovat chyby, k nimž by v ideálním světě nikdy nemohlo dojít. Tak si třeba vezměte zajímavé, vzrušující, ale současně i nezbytné a obtížné postavení nás, advokátů. Jsme součástí širší justice a nikdo nepochybuje, že je nás v soudním systému zapotřebí: abychom hájili práva klientů, přispívali tak k právnímu státu, protože v mnoha situacích by účastník bez právního zastupování či obviněný bez obhájce byl porušením zásad právního státu. Veřejnost nás nemusí milovat, ale nikdo si současně nemůže být jist, že nás někdy nebude akutně potřebovat.

Obvykle si nás objedná a zaplatí klient, ale velmi často tak činí i stát. Fungujeme v mnoha rozličných situacích a jednou z nich je výkon funkce opatrovníka ustanoveného soudem, třeba není-li člověk schopen sám před soudem vystupovat, pokud jeho pobyt není znám, nedaří se mu doručit obsílku, není schopen se srozumitelně vyjadřovat nebo má podstatně zdravotní komplikace. Takovému účastníku soud ustanoví opatrovníka, jímž je velmi často advokát.

Jenomže advokát neplní jen funkci opatrovníka, ale i právního zástupce, protože každý advokát má činit vše, co je v zájmu jeho klienta. Kroky, úkony a aktivity advokáta v roli opatrovníka se nijak neliší od kroků advokáta, kterého si klient zvolil na plnou moc. Činnost srovnatelná, stejně jako kárná i občanskoprávní odpovědnost – jen odměna je nesrovnatelná.

Zarážející nerovnost

Advokátní tarif totiž odměnu právního zástupce odvozuje od předmětu řízení, zatímco za výkon funkce opatrovníka stanoví odměnu symbolickou – 400 korun za jeden úkon, za jedno podání, za odvolání či za dvě hodiny soudního jednání.

My advokáti tu nelogičnost kritizujeme od roku 2006, kdy bylo do tarifu doplněno ustanovení o odměně opatrovníka. Nejen kvůli směšné výši odměny, ale i pro časté zneužívání, třeba když soud ustanoví opatrovníka namísto advokáta jen proto, aby ušetřil na odměně za právní pomoc. Teoreticky lze takovou objednávku státu odmítnout, to ale žádný slušný advokát neudělá. Jde přece o práva osob, které zastupujeme, nikoli o práva opatrovníků.

Zpět k ÚS, který je možná povolán k věcem důležitějším, než jsou statky advokátů. Přesto se v poslední době právě tímto problémem zabíral. Loni v září (nález sp. zn. Pl ÚS 4/19) a letos v lednu (nález sp. zn. Pl ÚS 22/19). Pokaždé zrušil jako protístavní další část hypotézy § 9 odst. 5 advokátního tarifu. Dle ÚS neexistuje rozumný důvod, aby opatrovníkovi, jenž chrání zájmy těžce nemocného člověka, byla poskytnuta násobně nižší odměna, než je tomu u právního zástupce.

Zrušené ustanovení bez rozumného odůvodnění degradovalo práci ustanovených opatrovníků oproti práci ustanovených zástupců. Jak správně říká ÚS, výkon advokacie je speciální činnost, silně ovlivňující právní slušnost. Naplnění mravního korektivu však může být dosaženo jen tehdy, budou-li sami advokáti vnímat pravidla své práce jako spravedlivá. K Čemuž ÚS svým čerstvým nálezem zásadně přispěl.

Spotřebitele ochrání vyšší pokuty

NIKOLA NEUMANOVÁ
advokátka

DISKUSE

Na začátku ledna vstoupila v platnost směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie (EU), která zavádí účinnější ochranu postavení a práv spotřebitelů na území celé EU.

Unie přijetí směrnice 2019/2161 zdůvodnila tím, že aktuální sankce, jež v členských státech hrozí za porušování předpisů na ochranu spotřebitelů, jsou značně rozdílné. Dle EU navíc řada členských států dosud nepřijala opatření, jež by za porušení těchto předpisů umožňovala ukládat účinná a odrazující pokuty, ačkoliv původní směrnice na ochranu spotřebitelů zpravidla zavádějí takových sankcí požadovaly.

Zmíněná směrnice v první řadě zpřesňuje požadavek dosavadních unijních předpisů na zavedení sankcí za porušování postavení a práv spotřebitelů. Výslovně totiž stanoví, že sankce, které mají být obchodníkům odpovědným za tato porušení ukládány, musí vždy zahrnovat možnost buď uložit správní pokutu, nebo zahájit soudní řízení o uložení pokuty (případně obojí). Směrnice také zavádí příkladný seznam kritérií, která mají být při ukládání sankcí zohledněna. Přihlížet se tak má například k době trvání protiprávního jednání, k předchozímu protiprávnímu jednání odpovědného obchodníka či k finančnímu prospěchu, který takový obchodník z protiprávního jednání získal.

Směrnice současně členským státům přikazuje zajistit, aby maximální výše pokut za porušení předpisů na ochranu spotřebitelů činila alespoň čtyři procenta ročního obrátu obchodníka, který je za takové porušení odpovědný.

Pokud však údaje o ročním obrátu obchodníka nebudou známy či nebudou jinak dostupné, musí podle směrnice maximální výše pokut, které bude možné za takové porušení uložit, činit minimálně dva miliony eur. V Česku se tak dočkáme podstatného zvýšení maximálních pokut, neboť aktuálně obchodníkům za srovnatelná porušení předpisů na ochranu spotřebitelů hrozí dle zákona o ochraně spotřebitele pokuta nejvýše pět milionů korun.

Přísnější metr na nekalost

Směrnice také rozšiřuje okruh obchodních praktik, které mají být podle původní směrnice (2005/29/ES) považovány za všech okolností za nekalé, a tudíž jsou ze své podstaty zakázané. Nově je tak mezi nekalé obchodní praktiky zařazeno například poskytnutí výsledků vyhledávání v reakci na dotaz spotřebitele při online vyhledávání bez jasného uvedení placené reklamy nebo

platby za účelem dosažení lepšího pořadí produktu v rámci výsledků vyhledávání nebo tvrzení, že recenze produktu podávají spotřebitelé, kteří produkt skutečně použili nebo zakoupili, aniž by byly přijaty rozumné a přiměřené kroky k ověření toho, zda recenze od těchto spotřebitelů pocházejí.

Pokud se jedná o smlouvy uzavírané v souvislosti s nevyžádanými návštěvami obchodníka u spotřebitele doma nebo se zájezdy organizovanými obchodníkem s cílem propagace vlastních produktů, tak směrnice 2019/2161 u těchto smluv nově členským státům umožňuje odchýlit se v určitých aspektech od obecné úpravy spotřebitelských smluv, a to ve prospěch spotřebitelů.

Členské státy tak například pro tyto případy mohou zavést delší lhůtu pro odstoupení od smlouvy (konkrétně 30 dnů). Zda český zákonodárce některou z těchto možných odchylek zavede, však není prozatím jasné.

Směrnice rovněž usiluje o zajištění větší transparentnosti u obchodů realizovaných na takzvaných online tržištích a za tímto účelem zavádí zvláštní požadavky pro obchody na těchto platformách.

Bezpečnější kyberprostor

V budoucnu tak například poskytovatelé online tržišť budou muset spotřebitele informovat o tom, zda třetí strana, která na jimi poskytovaném online tržišti nabízí své zboží či služby, je obchodníkem, či nikoliv, a zda se tedy na smlouvu uzavíranou s touto třetí stranou budou vztahovat předpisy na ochranu spotřebitele.

V současné chvíli běží členským státům EU lhůta pro implementaci směrnice, která uplyne 28. listopadu 2021. Přijatá implementační opatření by se pak měla začít aplikovat od 28. května 2022.

Autorka působí v advokátní kanceláři bpv Braun Partners